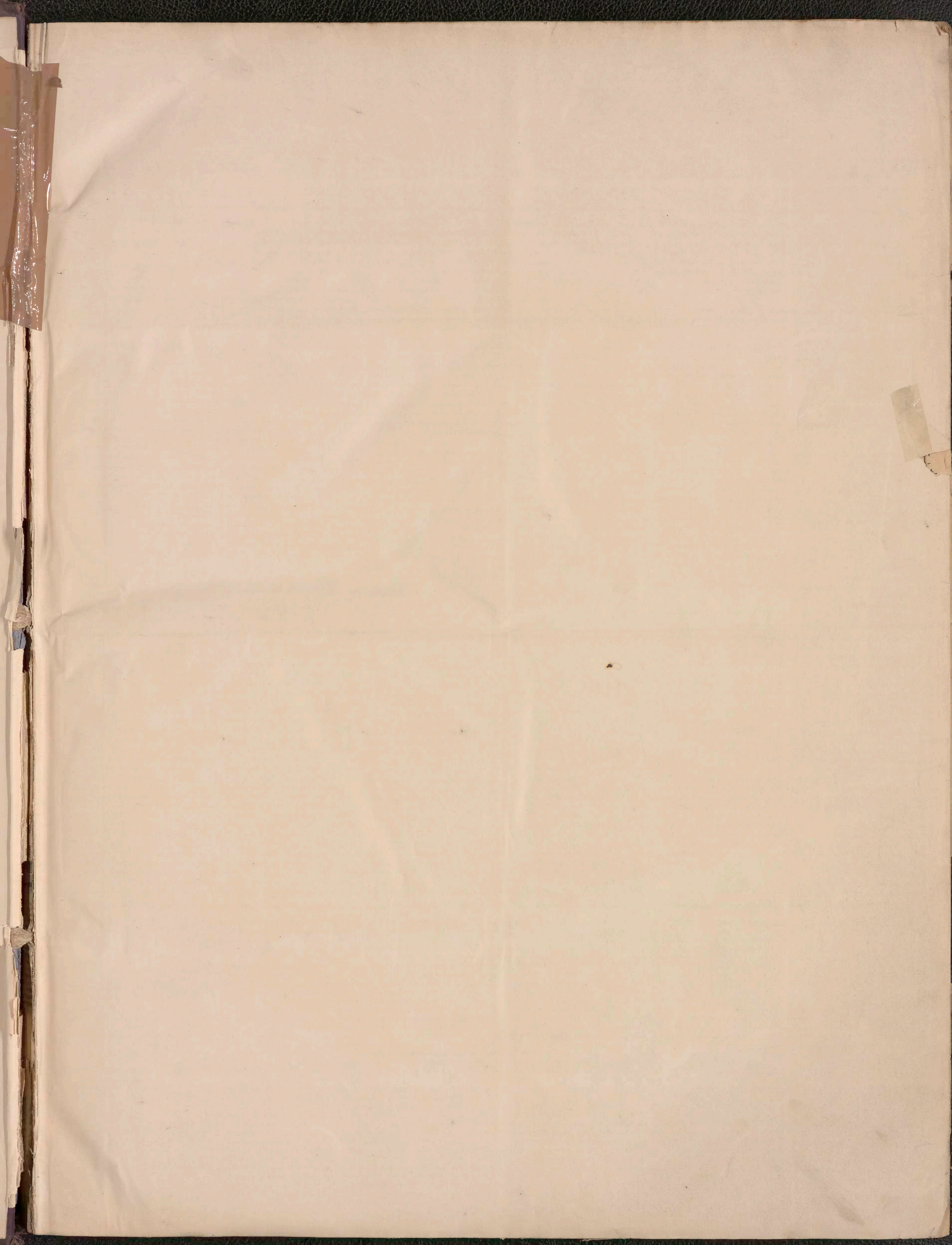

5

L. 1. 1.

ամար Մեր Որոնեացուն Համար կ'ըսուի
թէ բաւ սկսն լալնն է ի'նչ կը գրէր արեւոք
եթէ իր մէցիի երթալոյ այժմեան տոբար և
յուսահատ զէմբերոյ տեսնէր, շատ չէ, մէկ
դաս և մէկ խառնակութիւն լուսնակն իսկ էր
Ով որ անհոնուեթեան գաղափար չունի,
թող ծոյի քիչ մը և թաւամ ճակտի
ընտր ծոյի մեր գաւառացի երգոր աչքերուն
նայի :

Սա իրերանցիկի ո՛ր տեղէն եկաւ յանկարծ, Հայկազան Մամուդ չլի է, և թէ՛ տրեւ ընէր տանէն ի լոյս ընծայէ հոնայ գործ մէջ ալ, ա բողջութիւն հաստի ի մը որ մեր պատմագրիւն քառասուն դարու դիւրեմբը դիտադատաւ դիւրեմբ քառասունհարկան կիկիւն մէջ, Շտաւ հոնայ պաշտէն խոյ գործ մէջ են, թէ ինչ հոնահարկու պիտի փոռնի տառախն այս մեր լինն մենւորութիւն մէջ. սակայն տեսնորէն պաշտէն ք լիսնայը. ոչ փայն երկու, ոչ փայտ տեսնի հաստորնիւր ալ կայող չպիտի ըլլան թէ՛ թեմապապի տատանքի հական, որ իր դարաւոր ուժովն ու ջորաւթեմաւ մը պիտի տրտուր մէջ կայա՛նք մանանայ պարտ. Պատշաճազմ մէջ աւերի աղետաբեր ներքինն է։ Մեր հշտապի ուղղեալ պայքերն չ, հետեւի եղբերակն եկան ու ին քան ուստի որչափ ալ ջորով լինին պարագիծ դուրսն, և ԲԵՐԵՐԷ ԵԼԵՆԱՍՏԱՆՈՎՆԱՅ Է, Ինչ գաղտնիքիւր կը պատմուի մեր վանքերու մէկն խորշերուն մէջ. դէպիւր պարագիծի և պաշտէյ հանճար ք տոյա՛ւ փոտ առտու, քննական մտօզ և սուր պիտիլ իր քանապի պարտ, կոյնմարտից պիտիլ լուսն պէ՛ս լոյս տեսնոր, նա որ մեր քարտրէն, մեր քանքուածներէն, մեր փոյնքնէն ԵՐԵՎԱՆ ՈՍ ԽՆԱՆՆԻ Ի վեր հանել, և Արտաշէս պ մեծապարտ է։

Մկրտիչ Վանին որք զհնուած է նախ ցան
զանեանց մեր ծերունի պատմութեան զգեմ,
գլխենեակ մանր այցելութիւն կերթում
Հեւտիդ Ալիքան և Մկրտչ Նովին մեր միջ
այն երգաւ, անմիջեմ որ հաստատու
պէս իր. անած են հին փոփոխերը և Ուստի
երբ առաջ քաղցրով արեւ, նախարար քան
է որ զոնք կենդանի քարաւոր չգարնեմ
գէթ միանգամ պատմութեան թատերա-
բեմին վրայ, եւ յիշարւի որ, քիչ եւ մայ-
րեն և քիչ մը առջին, և ահա խոսքը աշ-
խարհ, հասնի խորհրդագրայն և Հեզամանքին
Ալիքան, որ իր մեկնարակն զուրա տառա-
րակի շափ հեջիկ է և մեկնաւորն միջ մա-
րդազապաւ կտակ, յանկարծ իր տարակա,
ըստ գեղեցիկ քայտաւորութեան մեր գող-
թեան երգչացւ, հերքեմ ի յլլուտն հուր կը-
ւան, Ժորապա թիւերը իր ներքն ամառին,
և ինքն իր կտակ հարցուի անքննուած հի-
շեն և իորդէն՝ իր խօսքի երկու փամ ան, նը-
հատ և Նովին յոյժուած, զգածուած, թե-
հաւ, իր քանակ և իր փամթութիւն Ալի-
քան և թէ ինչ խօսած է, քայն քիչուտն
մայն ինչ խօսք ալիքիւն հաստատու եմ որ
գերդին նախադասութեան այս և քան է,
եւ իր քան քան չէ յարմարիկ մեր ծերու-
նի պատմութեան զգեմ

Մեր հայոց գրական փաստաթղթը փայլ շատ
կը կը գործի տեղի, շատ բան ալ կը խօստի,
այստեղ մէկուր օրտու լինիլը կը յիշուի,
միւսին լեզուն կը գտուի, ... տնօր հանձարն
ն հմտութիւնն է ապօր բանաստեղծիկան
քնարի։ Այդպէս կարիքի էլ լաւագոյն բա-
նըր խօսիլ հասէ մեր հայոց բուն իսկ երա-
ժշտական քնարի փայլ, որով այսօր տնա-
կէջ չարական կը կը գտնուիս, ... կրնա՞ն
ըսել թէ մեր նախկին փարպաւորը այժմու
կրօնատէր, երբ մեծագոյն մասին ոչ ոք
չուէրէն, հարց չուէրէն։ Մեր քաղաքային
է մասնաշարժական կենաց համար փոքր ի-
շխատէ բանըր գրողուն էն, ցուտի է որ
ազգային երաժշտական քնարի գոյութեան
կայլ գրեթէ ոչինչ կը գտնուի։ Այս կարե-
ւոր պահալը զիմ ալ խառաց կրցած է կար-
ծեցնել տալ թէ մեր չարականաց եղանակը
ըստիմարտ քնարի է կրցն մաստանց տարուեալ
է, առաջնեցնել են չարոցիցի երեքինն լիա-
նձնար թէ այդպիսի արուեստ չկայ մեր
երաժշտական քնարի դաստիարակ մէջ։ Հմտ-
բանատէր, երաժիշտն հաստատեց որ Արե-
ւելահայկական դուռ եղանակիւր ու-
նինք, արուեստի ծանրագոյն կոտորակը
թիւն է թիւրբես տնիպես ներքնուրթիւն, որ
տարր Գրոց պատմագրութեց պէս Սիմյանի ա-
ռին է երկինք բարձրանցնել կուգան։

Սեր Եւսեբիոսը խօսելով խորհրդատու երգչին հիշեցնելով, «չլրտեսեմք Զ-հալիսեմք և մանաւոր երաժշտական արտեսուր, քիմք առաջ երգեաւմ, մնացում և այլա-փոխում երգերն Եւսեբիոս ժայնաւոր երգի, ոչք են անտէր, ո՛ր են այդ թըր-թըց արքանոր թէրթիւրեմանը»։ Թեւեւս վառեւոր իր մէջ փայլեցնում տակ թտուում, և զուգէ ունենալը հոն հայր — «ոչք մ'ալ, որ մեկի՛ք ընդ մեկի՛ք, իրեւե տակաւ ին-քե՛ր, այն թէ՛րթըր խառնէ այ՛հապայտու ճայուածքով»։ Ազգային երաժշտութիւնը մեր զբաղանքութեան հշ-փ համարուէ և մեր արտի և հոգւոյ հորիզոնին վրայ, և թէ՛ ունեցած են մեր արգագան երգաց ար-ձանատու գեղեցիկ, դորում, ի՛նչ, զուշ-անաւորութիւն, արտի՛ւն, բնաւին տարա-բնաւութի՛ն, և մանաւորդ սոս առաւելու-թիւնէն ալ իր տեսնելի հնոց մէջ որ բանու-տեղեմական քն-րի բարեք, պաշտելից հեկե-նակը հաւատար հեղատութեամբ երաժշտու-ման քնարի վրայ փոթորկի կը հանէ, հրե-ղէն Թեւեռն կը իջնէ տալիւրեւ ոտից, նոր հոգի կուտայ օրհնորդը հնարաց։ Ուրեմն հայկական Պայանաւ վրայ առաջ և երաժշ-տական սոսկեղէն քնար մ'ալ զնկն, զորով Թեւեռնային փառեւս սոսկի գրելը և սոսկի կնիւտողը։

Մեր ձերուին պատմագիրն, — իւր երգիւնն ու օրհնութիւնն, ինչ զաղբովով — երբ յորձած իր պարտութեան ձեռագիրն ի բաց կը զնէր, կ'աւուր ի ձեռին երաժշտական քնարէն յոր սովորեալն էր արտաստել և անդուռն այդ խորհրդաւոր ժամաց արդիւնք են Մանգոյն և Յարութեան յարույն

կանխելիք ունանք, զորս հայկական քնարեր իրեն կը պարտի՝ այսօր և Անապոլիսի վրա ինքնուան ընդուն ի անտեսողի գեղեցիկ եր, որով կ'ապացուցուի թէ քանատեսիվ ու ինքնատեսիլն հաստատաբան է, միակողմն իշ նա։ Երանանք ի գարգիս իւր՝ ի Հաստատես անեն ըսն վեր ի վայր հարեւոր կը գտնեն և մշտապէս հազուով և յաւատարմով իր քննադէտ, սիրով սիրեցեալ վարդապետներ, Մերապալ գերեզմանին արտաւարդ թաղ լուրձեման քով գոմանձնապէ՝ ողբերով և աշտընով սիրտանք գտնելու նման Եղարալիքի արտաւարդ հոգեւորի տակ Ծաղիկ կ'անցնի, Մովսէսն անմահութի կ'ուրիշ։ Քիւտ կաթողիկոս հոգեւորական այգեհոտեման կ'ենեն, և հաստատար Օլապեան մէջ առն իր սեղանի կը հրակիտուի, Անկեն կ'ողմէ հոն կը զովմէ քալումով ինք գտնեգաւորուց, ի պատահ հայրապետին երբեք և զանազան գիտնականի կը լուսնի, ինչ լաւագոյնական մէջ աքցաւորի, պատուաւորուն գիտնականի ճաշարան Երեւոյկ մըն ալ կար, որ լուիկի ում հանգիստ Կենան հանգեւոր կը գիտնէ, ուրիշ մըն ալ որ շատ աղագւտ տեսան իշ գնա և գիտի որ նոցի գիւղէն է և ձայն լսուի ունի Մերուի, կ'ըսն, դուն ալ ըսն մի լեզուի՝ ի պատահ ուն կաթողիկոսի ման, իսն խախտիւով մա կը քաշուրի։ Նոն ազգես պայտեղ լիտ ծեր մ ինչ լուրձ, Բաց իւրաք մ'ըստ ստովով և անոր ճեւղով ծորար շտեղծ յաւով կը քաշէ կաթողիկոսին առնէ և կ'աղաղի որ ըսն մը երգէ։ Մէջէ մի ինչ կը տեսնուի, յանկարծ ծերը կը մոտեցնի, նոր մ'ըլ ի կ'ըլլայ, նայն ծերը ինչքա մար գէջմ, նոր ձայն, կարծես թէ Մովսէսն ինչ պարագային ճառագայթակոս լոյսը միան կ'ընեն, գետնալոր, գուրիւր կը վերցընեն, կու՛ծըն կը ստեն, երեսները կա մի կը իր վառին, աշտընըն կ'աղիկ պէն կը մէջ միայլուն, շրթնուցն վարժ նուագարանի մը ղեկն կը շարժուի, և ծերացած ծոցն երեստապարտ ձայն մը կը լուսնի նման հնչած ինքնալի եղանակի, որ հնչաւով միայն աստեղծութիւն առած կ'ըլլայ և Ան ձայնաւորուողուն ժողովին մէջ կ'ըրգէ երաժշտական երգչաւորութեամբ խաղաղով որբուծող զգովտա մը ի պատիւ կաթողիկոսին յանկարծական երգ մը յանկարծական և անտեսող, որ յաւանտեն ապաւոյց մ'է հոգեւորական, որ յաւանտեն ապաւոյց մ'է հոգեւորական, . . .

Ե՛հ, աստեղ ինչ առեկտիվն ունին մեր
հո իրգոնին հետ ուրիշ տասնհինգ դարուց
հետևաբար ինչ ունին, Խորհնացիին միշտ
մեր հորիզոնին վրայ կան, ուն է, մեր զը-
տարգրանին վրէ ունինք գիտ, ուն է, շատ ան-
շատ մեր զբրանն ալ է, քանի մը օր վեր-
որն ալ ինք լրինի երանանէ՛ մեր տաճարաց
Յէ՛լ ճրպատուրի առ ինչ, Որ դատուց երկ-

Մեր հորիզոնին վրայ . . . մեր հորիզոնին վրայ այս տարի ոչ ծիածանի կարմուշ էր լողում։ Գլխով քաշված և ոչ առաջնորդված ծիծաղկալի տղամուկ . . . այլ մութ-թուր անէ-անգին հեռու իրերայց սեւ ուռուտականայց պէս գըր-գըր բալձախողովորին Բայը կը թռնի թէ Եւրասիան չէր վրձնվել ինչն, և ասաց քաղաքին տե՛ւ ծածկաց մըն այլ ձգուեալ սե հոն . . .

Անձեղում ագիբ՝ որ անհնախաբա եղած են ինչպես, սակայն դրաբան են գերեզմանաց խաչաքարերը ինչին, և ժամանակը նա՛ որ սիրա-
նան մը դրած մէջ է հողը, մանկին մը, որտե՛ս
խառտրին է՛ն, հոգեակ մը, առաքելութեան
հանրապետ ինչ մը, ուժեղանալուն քաղին, ծն-
ն, որդիւն եղեմով ի հունսու, այլ յաշխու-
սանց գըընդ-նին դառնու է՛մնէ իսկ արդ-
եօք գերեզմանին առջեւն է՛ Գուպ, այսօր
դըլ ջառտու և գիտապիտ հոգի մը մերթ ընթ-
մերթ զոգոգ աղով կանգնած Սպարիթախեան
երեւոյթանին ջուլ՝ սնոր փառք-քները կը
ստանն. « Ողև կը տառնա այդչաք մը
ստանութեան ոչ վնճարով ձիւրփեր, սեր պախ-
միտիտեան սիրտ մը արտէ ենը կռաջա-
յապ աշխարհուն և Արդ. թող այլը ոչը յաշ-
խարհուն գընդանին դուռը՝ չարտեն, թող
երեւոյթանաց խաչ թիւրն ի դրոպիւն, և ձայն
սերձարցունքին գըրեթ ա՛նկն ա՛նըլն, առաքե-
լն վեր, չղբերէն վեր, եւ այլ աղբեր մը
չղբադեղեղին դարեւորը կը հարցնեն մայ-
րոյն, ևն և առաջին, թէ ինչ կալ գըրեթ
ա՛նկն առըլն, լուսնի տակ, առեւտրաց տակ,
ոպիւրու և շաքիւրու տ-ւ-ւ, ինչ կրտեւ
վաշար Օտանս, ինչ կրտեւ միմանուն Սպար-
աշխարհն Չաւիւնը՝ զոս Յառապը, մա-թիւն,
կռք և Երարդը մեղած, որը կրտեթ չափ
տեւն են, յետ Աստուծոյ սիրելոց այն են
շաքիւրու, և անմահութիւն մեր ապիտուն
եւ դիւրապիտ գնորն միայլ, »

Օտանան և Սպարթապոսն ինչ նմանե-
լի են ինչո՞ւ։ Իսպիրի Արեւելքի թղիպակեր-
նին ինչ հաճախակեցողքն էր իշխել դարձ կը
հոգեկոյր Պատրիարքին հետ։ Ինձ առեկի
պատրարքին թուեցաւ համաժառոց Օտ-
անին հետ։ Սպարթապոսն առաջին անգամ
մեծ երկրորդ օրը առաջ իր թիկնին լու-
նայն արք. օտանան թաղաւը, ամենքն ալ
անծոթք Օտանին, ամենքն ալ թոյն թէ Օտ-
անին պատկերը կը տեսնեն ալ լուսանի-
ւոյն վրայ, և տո՛ղի ալ այն տունն էր. ուր
նման ու մնացած, գրաւած ու քերթած էր
Օտանան Սկոյր անտառն, զորս կը յղկուե-
նէ թաւ և սեւեռ ծորաւ. ուրեք ուրեք ա-
նեքնի. ձեւաւոր գլուխ, թոյն ու թաւ
յոթեքը։ Լայն թիկնուք, լայն կորեք
գլուք. պատառն կ'զմուած, և պատուական
պայաւ. ու, որ խորին պատկառանք կ'առչէ
մօտալք, Երեւոյն Ազգին կը նային Սպար-
թապոսն հրանալաւոյն կը նային զթոյն
նայաւածքով. հիւանքը կը պատկառուէ, որը
նայաւ կը գգուէ։ Օտանան ժողովրդեան
հոգեկան վերբերուն կը յառին, աղբա-
րակ հանձնարար կը գգուէ, կը շոյն, կը
խաշէ։ Սպարթապոսն Մերթաւորն զպո-
րին կը նայի և հոկ. յոկան շինուած վը կը
նայաւթայնէ Զմիւռնիքով մօտարորդին վրայ,
օտանան երեսուցորդ թիկնին կը գտաւի
վրայ, զբաւ- նալին խառն կը ձգէ և
կը թողնանի կը խոզգէ. գրչի և մտաց ու-
րեր վ. Սպարթապոսն ուր ունկնրեալ կը խա-
շէ հինգած և քաջաբաւած մօտարորդ մը
ինչեւ տապաքնուող համար, Օտանան կը մտա-

Եւ հանձնարոյ անդուեղնեբրը կ'ամրութի՛ վը-
հատ և ցաւած ազգը մը նոր ուժեբրով ողէ-
նորոյրու։ Այսպէս Երկրքին եւս ղիգղին ու-
նին իրենց գործողութիւնն անցնէ տաւարէց՝
Այս տաւարեբրով իւրն մայնց կը ցատկո՛ւ որ
Այսարթաւանին գէժքն գուարթ է և աչքե-
նոր աւելի մօտ իր նայիլ, իսկ Օտանն տը-
նունը, և միտն հենուհն հնուսն կը յառի՛,
Ահաասիկ գերեզմանէն տաղին։

Կրտսեր իմ, զարմա՛նալու սահմանում է
Սեմանով առաքելութի իննեկող պանծացեա-
նու և հաշմանդ, Սպարկայեանի գործող
հիշատակը այնպիսի համբաւեայ են, որ ա-
նձին զգարմանմանքի աւելի խոր անու և կը
խօսին, իր հիւանդանոցի, իր ՍՏԵՐՈՐԱԼ
առանքան և ապէք ողջուն, Ե՛րէ՛ն իրաւի
անմ մը և մէկիւր որ պարտի խօսել ըՄ-
լայեպէտեան ինքն է. «Ե՛րէ՛ն, զայս
իր տաէք և խրատացարուք Սեղան ին
որումս է Ձեզ որ առաքելութի ինն զործե-
աւ, ստապալիք ունեար. գերեզմանին ա-
նքի լինէ՛ք մեր քրտապ հիշատակի հայ-
ենիկը որումս է՝ գնձն իմ քոցայն մէջ
ւելու, Ժողովուրդի սանդղեում է առա-
քելայ գերեզմանի արդեւորքով իմ ինն
անմահութիւն րուտւոյանորս համար:

ՎԱՐՔԻՄ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Մուսա է օդն, ար որպիսի՝ գեղա-
նիւղ չող զը չողալ մարդկային գե-
ւաց վրայ. նադրեման կ'անցնին կա-
ւար և հշտատուն օրորոշներն, երի-
նասարդներն և պատանիք. քորք տը-
սը սիրուն զգեստներ հաւած այս ու-
սին կործ կը վարկուն ցնծագին, ան-
մաւերն տապալում վարկունին, յորում
նա տարին տեղի պիտի տայ նորին,
նհետանալով գելեբարյան վերահաս
նաւարին մէջ, ճուարթութիւնն ընդ-
ամունք և ամենաւերք.

Սակայն այնտեղ հեռուն, այն աղ-
տօխի բնակարանի մեջ կեդրւն ենք
անուկներ, որ բոլորած իրենց մարը
ստած են լուխ ծնիկի և գլխի վրա
իսկն երեքուն երեքուն իրենց հնչուա-
յունն այլ որոտայից աչուկները փեհ-
տուկներ ենք կուղղեն զգլխի մօր թաղ-
այի երեսն և ապա իր լսնաբանն մա-
րկններով խաղաղով գետնի վրայ, մը-
սախտհ, իսկ մայրն, որ կը գտնուի կե-
սած մաղիկ հասակն մէջ, պաշարուած
բխուի դռան մտածութեան վրա մը-
սածէ ճակատագրի հեղինութեանց վը-
պ, որ մտածէ թշուառութեան գո-
ւութեան վրայ . . .

ի՛նչ անհուն տարբերութիւն անց-
ալ տարուան և այս տարուան միջև .
նշեալ տարի այսօր, ի՛նչպէս ուրախ
ին այդ վիզրիկ տղայը, մանկական
դուռը օրութեամբ անդադար կը խօսակ-

Տե՛ս այն սիրուն խաղաղկեցները մա-
նեն զոր իբր նուրբ պիտի ընդունին
մանորի երեկոյին, Անցե՛ալ տարի
թիւր տան մէջ ի՞նչ տիղեր կատարեալ
լաթօնով ի՛րեն, մանկապարտե՛ս գեղա-
ւեմայր կը հագստեցնէր իւր դասեալ-
կան, որ չոյղ է Ժպիտ կաթով հայ-
րացեացնէր կըրճա՛հանին մերթ՝ մայրիկե-
րայ և մերթ՝ իրենց շախխուս զգեստ-
ներու վրայ . . . Եւ մայրակաթն գորո-
ւելի սիրտը ի՞նչ տրտի՛քն անսահման
հոգևորացը ի տես ար. փայլուն ա-
նու . . . Մութ ի՞նչ է ծաւալէր տակա-
ն ու տանը և մանուկներն կ'սպասէին
որհրդաւոր պահուն, վերջապէս հա-
ւա. այն, ներքն այլ ձեռք ձեռքի տը-
ած աստեղան և համարներցին ծնո-
րաց յարեւ, հեղիակալայ պարզաբո-
ւութեամբ մը թ'թիթիկելով՝ Շնորհաւոր
թր տարին, Շնորգը փրկաբարձաբար
րկեցին իրենց սիրուն զաւակներն, որ
պատե՛ալէ յետոյ իրենց գեղեցիկ խա-
ղախանին, սխտա կայտուի իրապաւի՛ր
դպրակներն արձակելով, Մայրն իւր-
եցեալ ի տես իւր անուշ մանկանց
նստալով երբայնութեան և խաղալապ-
աւան արտասուել սկսաւ խնդրե՛լ
նա. և մինչ բխրեղանման կաթի՛նները

դղրային այերեն, առանձնացաւ միւս
մասնային և ծնունդի գաղտը սկսաւ սրը-
նալու ինչ գոհութիւն մատուցանել առ-
տառուած, որ ընտանեկան այսպիսի
ստոր կրանութիւն չընթանէ և իբրեւ,
իսկ այժմ, ինչ պաշտօնէ, ինչ գաղ-
տընքի վիժութիւններէն. Այդ գոար-
պից ժամանակէն քիչ յետոյ, օրէն
կը, ամուսին չիւստեանցալով անկո-
նէն կը մտնէ . պաշտօնեայ եր վաճա-
սան տը մը, ինչ անտեղանութեան
ատենաւ. կը հրաժարուի, որով կը
ստիպուի ապրելուսի աղբիւրէն, իկնէ
որ եր պաշտօնի ամուսնին կը վաճա-
սէ իւր գաղբերը բծիկ և դեղի տտակ
տեղիւ համար, Ռիշիկի սիրտը քա-
ջացած է մաղկային հոգեան տուրը
գաղմանց և արդէ դգանուելէ, ուստի
աճան անհոգութեամբ կ'արտասանէ
հ բարը, Սէա՛ն, ինչպէս անհոգու-
թեամբ կը յիշելոյն այդ գաղբիւրի
կառն . . . պիտի մտնի կլորէ, արդեօք
ի տարբ թէ ո՛վ այրու հետեւէ հոգ-
իտի գաղբը այս քնրից գառնուկնե-
ուն, ո՛վ այրու հետեւ պիտի գուրգու-
նար սոցա տաքաբալտ մօր վրայ . . . ոյս
ա չլցուց է մեռած զրեւ, միթէ կ-
լիէ՞ն որ Աստուած վրէժ զիս իմ մի-
կի երջանութիւնէս և այս ամէն զա-
մանքս, ինքնց միակէ ապաւենէն, ա՛հ,
այց ինչ կը գառնուցանու, միթէ այս ա-

իմեալ բնակարանէն չէ՞ր որ դուրս
տարին նորա սեւ դագաղն, ո՞վ Աստ-
ուած, առիւր նոցա հալըը, գոնէ մի
բաներ զանոնք...

Այլ Աստուած չբաժ էր զաները .
կարողացաւ ամառ հարաւանէն յետոյ
կտրել ուժապատէ իրենի տակաւ առ-
տակաւ . կը թափառէր աստ է անդ-
որով խնամէր որպէս ի՞նչ իւր ամանիկ-
ները ինանէ . Գիշերները կը նստէր կա-
նէն է արդ միջոցին առաւելապէս կը
լայալարէր իր գառնազգին մտաջնոցը .
հեմար, նամանաւոր, երբ կը դիտէր
իր ամեկանց աչիներ որ կը նուազէին
որոտանելով իրենց աշխարհ պարսա-
նութիւնն . երբ կը տեսնէր որ կը խաւ-
արէր նոցա ամեկական անմեղ է զուար-
թուն արտաշախարտութիւնն է նոցա դի-
ւոր վրայ կը նայէր իր արտաշախարհ անձ-
ութիւնն . է չէզ մօր սիրտը կը մօրմո-
լէր .

եր նայելով այն արտերուն, որ հրերեն
արմ էին և անուշակ, ասել ասի՜մ որ-
ուն և գունահ, կ'ընէ Բաղրիւր որ-
ածու թխններն և վերտախն կ'սկսե-
րարի լապտերի աղտո լուսովն, ալ
և վարկերն չանցն իւր վշտարի
այնացքը դարձեալ կ'ուղղէ իւր սե-
նաուն մանկանց վայա... որպա՛կ գե-
եցիկ կ'երևէին նորա այս անգամ.
նոց գէղը կը Ժպտեր անասանման
անու թխն Տպիտով մ'որ ի վաղուց
հտէ չէ երևեր ալ ևս, Անտարա-
յա քաղղը երազ կը կերպագնէ. կ'ե-
այելէն. Հայրիկը կը կրճադաւանայ գոր-
էն, մանուկները կ'ընդառապեն. ինչ-
էտ ուրախալի է այդ զիմարումը. կը
յղապատեն Հայրիկը, կ'սկսին ամեն
ողէն քաղղիլ գանի, ձեռքերն կը բը-
րան իր խովն, Հայրիկը խոյս կ'ու-
այ, մանուկները վերտախն կը վազն
տանեն և վրդապէտ պատարմար կը
րաւեն գոլանն և եր ձախն անտի

աղայկներն ... ո՛հ, ի՛նչ գեղեցիկ յու-
նացական շնիկ, ի՛նչ չքնադ թռչնիկ,
թրծես շնաորտ լինի և կեղքէ իսկ ...
աղայկներն ի ձեռքն բերկրալի ա-
նգամալի կը վաղեն դէպի տուն, կը
ազէ և հայրն ... Գրան սեմի վրայ կե-
ամ է մայրիկն անդադարնոր ժպիտ
դ գիմազ վրայ և արհեստ խնդու թիւն
ու աչաց մէջ մանուկները մի կողմէ կը
աղեն և միւս կողմէ թափ իրենքը վեր
ունամ իրենց տիրուն Գանձները կը
դռնեն մայրիկին,

Երայելով այդ Ժպտունն աչաց, առ-
յոր ըմ ինքն ալ մտապառն տոսկիլ ի-
նչմանութիւնն եւ սխառ պաշարուի-
նցելոյն բացարդաբառէ երեսակալու-
նաւոր. յիշեց Տէր մամանոր իրնկան-
տաւ դէկնը եւ սճիանկեցաւ, իւր շուր-
նանկով չէ թէ ցնծ լինիւն, այլ դառն
աւարտութիւն. արքերն սկսան միմ-
աւր, երեսուր վրայ ինկաւ իւր խեղա-
նար, ապա մայրուն Հայտաբաց մ'ուղ-
լով դէպի երկնքը սկսաւ բազկառա-
ած արթնել Աստուծաւ մօտ. «Մի, մի
ողորժ աստե՛ր, կը մըմնկէր Հրա-
ւառ չըմամբ. . . ինչո՞վ մեղաւոր էին
անմեղ գառունկները, ա՛հ, ինդը՛ն,
բայէ՛, պայաջան առ Աստուած որ
անոնք զտուէ ինձմէ, Գու ինդը մայր
կ'է դտես թէ ինչ է մայրական
լուսն, ուստի թող ըմ տար որ սիրտս
աքիւր բաբախելէ, քանի որ դեռ ան-
յիւ պէտքը ունին մայրական գորովա-
ցոյց »

Գեղեկանքներ 31ի վարկեանքներ կը
անան կ'անցնին անդառնայի կերպիւ
որոշման զուարթ հրեա կ'երթնե-
ն հապարակ որ անհրաժեշտ, որ աստու-
նդ կ'անշուն տնտական պարագայով
կարողանա վաճառատանց առաջ,
կ'անուկներն իրեց վարկեր ձեռ-
ն բռնած կը քաշեն շարքեր զինաց
տնտեսներն, որ ապակիներով ետև
տնտեսով շարքեր սիրով գաճուկ-
ք, ձիեր, զինուորներ, Ժպտուն պե-
քերն . . . ա՛հ, մարիկ, տես, տես
կ'սիրուն թռչունն, անիկա տես ինձ
մօր, հապա ան պտտիկ ոչխարը,
այ առ, ան ալ . . . տե՛ս, տե՛ս
լըրիկ, ան գինուո՞րը հապա, թմարե
գարնե՛կ, ան ալ առ, շատ խելք կը
տես . . . Մայրք կը Ժպտի ի տեսիւ
կ'անա այս պահանքներուն ե տիրու
զեզու ուրախութեանք . . . կը գնե
կ'ուն ու գաճուկներն ե կտար նստիւ
ուրառն մ'անեմ ու ետև տես . . .

Երբ արդեն դարձավ հասկանալի, որ
 Լիբերտալիստներն երբմայրդ կ'ան-
 թաքնան իւր տան մէջ, հաջորդ ու մի
 պարտաւորութիւն կը տեսնուի, որ զըր-
 արտուին, մասնակիւր կը զարգաբո-
 յայն խեղճ արիւ կնոջ տան մէջ կը
 դնէ ստոյակի լուռութիւն, Անշուղջ չի
 մտաւորել կենդանութիւն, չարմուժ
 ու եւէ պատրաստութիւն իսկ. խո-
 րանիէն չբարձրանար ծովը, և սե-
 րուն Վրայ չերեւել նոր տարւոյ պատ-
 աստութեան և ոչ իսկ նշարը, . .
 Երբ ձեռն ի ծնոտ նստած է սենեակի
 անկիւնէն, և միւր բարձրասանջ դէ-
 վըզ վրայ կը նշմարուի անբարտալիկ
 խալիծ մը. . . մասնակիւրը զլիկիւր,
 և ուռ և աննպատակ կը շրջագայուի սեն-
 եակի մէջ, թաթկիկներ խառնալէն ծա-
 ճած կուրծքի վրայ, կը զարմանան որ
 դուրիս երկկողեան յայտնի մեռեա-
 լի մէջ կը տիրէ, որովհետեւ դեռ
 տար լաւ կը մտաբերեն այն միւս ուրա-
 թութիւնն որ անցնող տարին նոյն օր
 տիրել տան մէջ, վարկիւր մը եւ-

Իր մանկիկներն իրար կը հանդիպին ,
 դարու կը նային վշտահար և պահ մը
 րնման ալդ գլխիքի մէջ . ապա եօթ-
 մեայ անդրախիկ դուստրը բաժնուե-
 լ կ'աննցնէ վեհերանթեանմբ կը մ-
 ենայ իւր մօր և բեկերեկուն ձայնիւ
 կը մընջէ .

—Մարիկ , անաւ ապուր չը՞ պիտի ե-

Մանկանքն այս հարցումը ուրիշ
չէ կը ծակէ թշուառ կնոջ սիրտը .
— Հարիւրը պարտաւորութիւն զրկէ,
ուսակ . . . երկրորդ . . . կը թո-
ղէ, հաշիւ հնգը կարեւորով զսպել
ը անզուսպ հեծկիւսանքն . . .
Եւ պէք է ալ պիտի զրկէ, անանկ չէ՛,
— Թիւրի .
— Իսկ ինձ ալ, անցնալ տարուան
չէ դառնունք իր պիտի՞ զրկէ, կը դո-
ւերդորուն .

Հէգ կինն ալ ևս չկարենայով դի-
նալ կ'սկսի հեկեկալ դառնապէս . և
սղոկները բանալով գորովանօք կը
կէ մանուկներն և կ'սկսի սեղմել
ուսա իւր վրայաձեռն կողմքն վրայ,
մտնելով Բանաստեղծացոյցի տունը .

— Ինչու, ինչու կուգամ, մայրիկ, կպիտ ժամըդ տղաքներն հրկուշակա-
մի միամտով խեղճամբ, ինքե՛ն երկրք
դ չկա՛ն սերուն պէպեքներն . . .
Ինչու կուգա՞յ . . . Ե ինչպե՛ն չի
լ, բանի որ մա՛քը կը կոխե և ամեն
յոք քիչ ժամանակէն պոյրի բաղժի
դ և առատամիրգ սեղանի առաջ,
ապաշտոված իւր գութաթիւնով ին-
քե՛ն խեղճով և գործողի ամուսնով ժա-
ն անկարող է ուրախացնել իւր թըշ-
տաւ աւտեր գաւկենքի, յունի նոցա
մայր ինչպայիկ, ո՛չ նոր հազարե-
ն ո՛ր տղա կերպարի. ալլ միայն մի
տոտառ չոր հաց . . . Ինչպե՛ն չի լալ
յոք որ աշխարհէս հոգուր խեղճան, չալա-
թիւնան և միլիոններ որ հարստութեան

Նախորդ գլխի պեղերը, գլխի
 քիչ միտք գնորդ, կարողութիւնն
 ըրիւք է զմեզ . . . ինչպէս չի վա-
 ռուսն իւր տխրագեմ որք դատուի մ-
 ռուն, մինչդեռ ամբ որն համար լին-
 ցեց ճշմոթիւնս մարդ ազնիւն որն է . . .
 Վերջին օրերն սկսած էր բարորդիւն
 ի իւր այլ եւ չէր կարող աշխատիլ եւ
 ուրեքսմ դրամն սպառած էր, մտա-
 չեցրեք արարեալ իր մնաց է մարդուն
 իւրն ամբարտա իր ինչպէ՛ն, մահու-
 թեան մէջ, ապա սիրտը ի անբա-
 ւորելի դատուի թմարը, կէտերն է
 ի վրէժ իրագործ բաղկատուրած, կա-
 խկցութիւն է միեկմարութիւն հայ-
 րէրկիւնքէն. երբեմն կերեւակա-
 ր տեսել Նախորդամարդ զաւագը
 ի յետքնն իւր վրայ ուղղած, և այդ
 ի յայտն ի վերաբեր իւր միտքմ
 ի յաւան և յար, փոքր ինչ իր քա-

իր փորձերով, ապագայի համար յուր
 իր փորձածներն իւր հոգւոյն մէջ
 ի գտնէր. հետեւեալ օրը դարձնաւ կը
 անպէտք իւր անփութեամբ յոտոր կենա-
 թի, ապագայն հաստով զուրկ ինչ-
 , ալ կը վրդաբաշխէր ասերի ևս
 ռոնակները... ինչ որ տեսած էր ու
 թէ, ասերի և բազմապատկած էին
 վրտն և կրկնապատկած իւր յու-
 հատութիւնը. տեսած էր ինչպէս
 պատկանօրէն անխնայ կը մտնէին վա-
 ռատուները և անուշեղիշտ խա-
 թէն, և գեղերը շատ բանիւր գե-
 լերն կարծերն ու կը շարաւրթի դէ-
 նը երկնակապույր բնակարանը. լսած
 ինչպէս նոսրա ուրախ ուրախ
 տունէն իրարու թէ ինչ և ինչ գտած
 իրենց Տիգրաններու և Արաքսիներ-
 հատը. տեսած էր ինչպէս ջրա-
 ինք լեռներէն իտար լեռ մէջ

ԱԶԴ

Իրաւահայ Մօսկով գաւեշտաթերթի
 րոտոստերի ինքուր էֆէկտը Ալլադի
 ա՛մա՛ Միտիլիկի ընթերթ ձիթապղպեղ
 ա՛մա՛, Թէւոտոստի պատուական գինը
 իզմիկըն ընտիր օղի բերել տուած է
 ա՛մա՛ գեով կը փաճած է Ղալաթի
 էնչէլիքի բազար, Ռիփի խա՛ն:
 Մինչեւ ցարէ Ալլադիան էֆէնտի
 իշխեալ փաճաւատուրն գիծողը յօժ
 է՛ն եղած են ապրանքա ընտիր տե՛-
 ւո՛ւն էն գնոց չափաւորութիւնն է:

Այս օրերս լաւագոյն ապրանքներ
առած են : 1318 14—15

მ. ს. მ. ს.

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Հայվանամթը միբրիէ խտաբնի իւ-
ննս միւլպայեաւոր լազով կէլէնն օն սէ-
նդ պինն ճէտիտ դաւամթար սամանն
նախթը սապղգաւոր իլէ պէհէնը ճէ-
նն դաւամթար օն իլէ դուրուռը օթուռ
նա բարայա թաթլպիլէ ճէստնեսինն օ-
ւալ զնատունն սանիլն դուսինն ալ-
նաթը չալըշնպէհէ կինւն գաբարա
նաթը իլէ իլիլէ ճէկիտն վէ իլիլէն
նախն տաքի թէգաւորուր իւտճնը
սաթլընտանն երկուճ պէշ թէնիլի
սաթլը օրտաճաղարտանն իկապա թա-
ւալ օպանլարըն մադալը Սեբասթիէի
լազլմամթը ուուսիլն տաքիտպինն

31 *քեանուհի էվդէլ* 1887
Նօ. 31 1428 4—3

 NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE

ԽԱՂԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇՈՂՈՆԷ

Մաթպալը ամիրէ իյին եւվմի ա-
նանադ. Թավուգ, բիլիւ վէ սարիքնին
ւնադասաւընա քրանոււնի սանիի բու-

նին ավերեմքը չարչենպիւհ հիւնիւ
սըլանաճաղընտան, թալիպ օլանլա-
ն եկվըմէ յէզըրլուտէ խազինէի խաս-
սի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան

29 քեանունի էզվէլ 303
1486 2—3

